

BJÖRN

SÄFSTEN

DISPLAY

1. Pieter Ampe & Guilherme Garrido "Still Difficult Duet" & "Still Standing You" (8-10.3 2011)
2. TIR Performance "Kartläggare DEL 1" (15-16.3 2011)
3. Robin Jonsson "Simulations" (19-21.3 2011)
4. Mette Edvardsen "Black" (26-27.3 2011)
5. Aron Blom "SAM", Salka Ardal Rosengren & Mikko Hyvönen "Trash Talk" (30.3-1.4 2011)
6. Daniel AlmgrenRecén & Alma Söderberg "Abdikation Nu" (2-3.4 2011)
7. Mette Invartsen & Guillem Mont de Palol "All the way out there..." (9-10.4 2011)
8. Dorte Olesen "The Bad The Good The Ugly" (13-17.4 2011)
9. Anna Källblad, Annette Taranto & Chrichan Larson "À une raison" (14-15.5 2011)
10. DOCH (22-29.5 2011)
11. Krööt Juurak "Scripted Smalltalk" (27.8 2011)
12. Xavier Le Roy "Le Sacre du Printemps" (26-27.8 2011)
13. The House of Bertha "White Noise" (10-11.9 2011)
14. Amanda Apetrea & Halla Ólafsdóttir "Beauty and the Beast" (23-24.9 2011)
15. Jefta van Dinther, DD Dorvillier, Frédéric Gies "The Blanket Dance" (11-12.10 2011)
- 16. Björn Säfsten "Display" (14-16.10 2011)

The MDT program texts is a series of unedited fanzine-style magazines available on the MDT website and in a limited cost price edition, printed, folded and stapled on a Konica Minolta All-in-one Copier.

MDT is an international co-production platform and a leading venue for contemporary choreography and performance situated in a reconstructed torpedo workshop in the Stockholm city center. MDT has since 1986 supported and collaborated with Swedish and international emerging artists. MDT is supported by Kulturrådet, Kulturförvaltningen Stockholm stad and Kulturförvaltningen Stockholms läns landsting.

MDT

Slupskjulsvägen 30

11149 Stockholm, Sweden

T: +46 (0)8-611 14 56

E: info@mdtsthlm.se / www.mdtsthlm.se

Föreställningar om en föreställning

- spridda tankar från en repetitionsprocess av Bodil Persson

Förvandlingar, förblandningar, förväxlingar, förståelse...

Ett rum.

Ett rum fyllt av saker.

Ett förråd, ett lager, ett rum där någon flyttar in eller flyttar ut.

Små och stora kartonger, flyttlådor, papprullar, pappkassar, resväskor, bord, stolar, en fåtölj, en jordglob, en taklampa, en sovsäck, en golvlampa, en skrivmaskin,

Ett hem. Ett landskap. Ett rum fyllt av former - linjer, cirklar, rundlar, fyrkanter. Repetitiva former, vardagsminimalism.

Det är i slutet på den första repetitionsperioden. Jag befinner mig med ensemblen i en studio på MDT i Stockholm. En av de längre sekvenserna utspelar sig kring ett bord. En dans med armar och händer på bordet. Ett intrikat spel utan avläsbara regler. En hand kan misstas vara någon annans. Armar och kroppar i symbios. Armar slingrar sig i och ur varandra. Jag kan inte urskilja det individuella. De två kropparna sammanblandas och blir till en kropp med fyra händer och fyra armar. I nästa ögonblick är de åtskilda men upptagna av samspel och tajming. Jag tänker ord som dribbla och finta.

Dansarnas blickar bestämmer vart jag tittar. De två dansarna, Erik och Sebastian tycks (ofrivilligt?) härma varandra. De ser på varandra och fnissar. När man inte vet vem som gör vad då fnissar man. Sammanblandning. Likhet. Därefter något som liknar en visklek. Jag känner igen. Men det är något som inte stämmer. Jag vet inte om det är "sant". De kanske inte har någon hemlighet tillsammans. De kanske bara "låtsas". Jag blir osäker. Jag tänker ord som gäcka och undanglidande.

Jag förstår och jag förstår inte. Förståelsen försvinner bort och kommer tillbaks. Vad betyder det jag ser? Min blick vill orientera sig. Skannar landskapet/scenrummet. Iakttar. Söker fästen, referenser för fortsatt navigering. Ja, så känner jag mig när jag befinner mig på repetitionerna av *Display*. Jag vet också att det är så koreografen Björn Säfsten nog vill att jag som presumtiv åskådare ska känna mig. Sökande olika utsiktspunkter för det jag ser hända på scenen. Prövande. I ett slags limbo. Känna mig säker med min osäkerhet kring betydelser och referenser. Med rätta ett slags svindel.

Repetitionerna fortsätter efter sommaren. Mycket har hänt. Erik och Sebastian pendlar mellan icke relation och relation, kontakt - icke kontakt, fiktion - icke fiktion, betydelse - icke betydelse. Jag ser det jag ser. Jag vet att jag som de flesta alltför självklart letar det narrativa, berättelsen i det som sker på scenen. Omedvetet. Nu rör de sig helt vardagligt bland stolar och bord och rummets rekvisita. För ett ögonblick - ett slags realistiska scenerier. Två unga män som är igång att flytta. Det kan också vara något annat...

Björn instruerar, samtalar med dansarna. Det får inte bli för realistiskt. De måste försöka vara kvar i ett mellanområde. Skapa känslan av att det som sker inte är det det synes vara.

Det koreografiska materialet tas om och om igen. Mejslas ut, ges specifik vikt, nya och varierade kvaliteter. Var går gränsen mellan gest och rörelse/dans?

Jag tror det var filosofen Martin Heidegger som talade om människans *drift* att skapa mening, att tolka sin omvärld. Men som så mycket annat är det kanske mer *vana* än behov som driver oss. Det måste givetvis finnas andra sätt att möta världen på - sätt som alls inte ger sig i kast med tolkning och meningsskapande. Dansarna på scenen försöker, tror jag, hitta strategier för att gäcka vår vana att ständigt tolka, skapa mening ur det vi ser. Istället ge oss möjligheten att se det mångtydiga, uppleva allt det som undflyr betydelse och meningsbärande. Men också göra det som kanske all konst strävar efter att söka ett annat språk, ett annorlunda språk som expanderar vår tillvaro.

Tillbaks till repetitionerna där en scen dröjer sig kvar hos mig. Erik härmar Sebastian. Erik är lång, Sebastian lite kortare. Nej, det finns inget snarlikt. Rörelserna blir lika men olika. Jag njuter av det medvetna spelet med härkning. Jag triggas av att det alltid blir något tredje. Av omöjligheten att härma exakt.

Härma - imitera, efterapa, kopiera, karikera, likna, plagiera, efterbilda. Så står det i synonymboken. Hur ser lärandet ut? En visar och en annan gör efter - härmar. Det är ett system för inläring som är grundläggande för hela vår existens. Variationerna är många - men hur vi än gör finns härmandet där. Titta och ta efter - härma - och sen göra det till sitt. Vi lär oss att det inte är fint att härma andra och ändå bygger hela vårt liv på denna mänskliga reflex. Barnet registrerar och gör efter. Men härkning föder också motstånd. Hotar den egna identiteten men är överlevnad. Man smälter inte samman med den man imiterar - även om det ligger nära till hands att tro det.

1600-tals filosofen Blaise Pascal skriver "Två likadana ansikten, av vilka ingetdera kan locka till skratt, lockar tillsammans till skratt genom sin likhet". Och det är som om själva upprepningen tvingar oss att skratta eftersom vi vet att det levande livet aldrig upprepar sig. Eller är det kanske tvärtom att vi vet att likheten finns där lockande och farlig, och just därför måste vi skratta åt den - för att hålla den på avstånd.

Igenkänning som retning. Vi skrattar när andra skrattar. Vi börjar gäspa när andra gäspar. Vi speglar rörelser och beteenden hos den vi samtalar med. Härkningen är som en ständigt pågående lek i vår vardag. Den finns som en synlig anpassning i det mellanmänskliga samspelet. Vi är i ögonblick varandras bokstavliga speglar. Intill förblandning. För cirka tio år sedan presenterade forskare inom neurologi upptäckten av så kallade *spegelneuroner* som alltså förklarar dessa icke medvetna härkningar vetenskapligt. Begrepp som intuition och empati blev del av modern hjärnforskning.

I augu sti repeterar dansare och team på Norrlandsoperan i Umeå. På scenen. Det är nu scenrummet tar form och man kan leka med rekvisita, möbler och hur dansarnas kroppar använder eller inte använder rummet. *Transformationer*. Raden av pappkassar minner om vänners flyttlass i min ungdom men uppradade på en linje bildar de också ett slags saklig minimalism. De blir till "i sig". Mer form än innebörd - kanske både och. Min

blick vässas. Jag betraktar sakerna på scenen och upptäcker dess många lager av betydelser.

Jag tänker på den lilla boken av Peter Cornell ”*Saker – om tingens synlighet*” som följt mig sen den gavs ut för snart femton år sen. Cornell intresserar sig för hur vardagens ting kan uppenbara sig för oss - ibland med en alldeles egen närvaro ibland fyllda med mening och innebörd. Han skriver om hur tingen omger oss som ett slags andra natur. De finns där runt omkring oss – funktionella, till hands men vanan har en benägenhet att göra dem osynliga.

I boken fäster han vår uppmärksamhet på förevisandet som en nästintill magisk akt. Titta! Se här! Så också koreografen Jerome Bel i sitt förstlingsverk ”*Nom donné par L`auteur 1994 (Name given by the author)*” som jag såg när det visades i Köpenhamn 1996. Jag tyckte om det jag såg. På scenen: Två män och tio olika objekt, bland annat en dammsugare, en hårtork, en pall, en matta. Männerna visade upp föremålen för varandra samtidigt så föremålen bildade par. Jag som åskådare uppmärksammade relationen, det förväntade gentemot det överraskande. Min blick skärptes, sattes på prov. Objekten fick sin betydelse omformulerad gång på gång.

En lek med betydelse och benämning, tecknet och det betecknade. Vem bestämmer världen åt oss? Jag tänker barnets vilja att vända upp och ner på världen. Låta orden byta plats. Tänk om bordet hette stol och himmel hette bulle. Vem har bestämt att just stol ska heta stol? Peter Cornell påminner oss om, i sin bok, att barnets upplevelse av ting är laddad. Den alldagliga bollen, leksaksbilen, vardagsrummets golvlampa, plastmuggen, tandborstglaset kan ges en förunderlig magisk kraft. I barnets värld skapas ett slags Wunderkammer som vi vuxna, menar Cornell, återupplever i museet bland montrar och vitriner. Där kan vi åter skåda tingen och häpna inför dem.

Efter en repetitionsperiod i Umeå är dansare och team tillbaka i Stockholm. Höstvinden viner utanför studiofönstren. Det är september. Detaljarbete och fördjupning pågår. Jag ser åter dansen med händer och armar på bordet. Nu med större spännvidd. Flera betydelsenivåer, variationer, i och ur varandra. Eriks leende förvandlas sekundsnabbt till ett sakligt neutralt läge. Sebastians snabba rytm och utfall ger en plötslig känsla av hot – men lika plötsligt övergående. Varje rörelsefras går igenom, läggs fast får sin absoluta form, tempo och syntax. Ja, det är ett språk som växer fram. Ett språk där rörelsekvalitet, rytm, accent bestämmer innebörd och jag som ser rör mig fram och tillbaka i ett gungfly av betydelser – ickebetydelser, relationer – icke relationer. Jag tänker ord som simulering.

Simulera – låtsas, efterlikna, fingera, ge sken av. Så står det i synonymordboken. Den franske sociologen Jean Baudrillard menade att vi idag lever i ett slags simulacrum där tecknen inte längre efterliknar verkligheten utan tvärtom – ordningen har kastats om och simuleringen skapar vår värld. Kartan skapar landskapet. Inte tvärtom.

Simulering får mig också att tänka scenen just som ett laboratorium där undersökning av verkligheten pågår. Där inget på förhand är givet.

Under repetitionen ser jag hur Erik och Sebastian låter sina blickar leka tafatt. Men jag är inte säker på vad jag ser. Det simuleras kontakt, rädsla,

misstänksamhet, oro, nyfikenhet. Känslor. Jag känner igen min osäkerhet. Något genljuder i mig -sammanblandningen, det tvetydiga i känslans äkthet.

Gesten berättar människan bortom det verbala språket. Den franske upplysningsmannen och författaren Denis Diderot låter det kroppsliga/sinnliga manifesteras sig och bli dominerande i sina texter, exempelvis romanen Rameaus brorsson. Litteraturforskaren Herbert Joseph skriver i sin bok *Diderots dialog – språk och gest* om hur Diderot tränar oss att se gestens tvetydighet. Den kan lika ofta maskera som uttrycka uppriktiga känslor. Diderot ville, menar Joseph, tydliggöra hur människan kan läsas genom ansiktsuttryck och hur en tanke kan kännas igen lättare i en gest än i det talade ordet. Men gesten kan också gäcka oss, undandra sig tolkning. Vara något som vill förbli ett kanske, en aning, en riktning, något utsagt.

Gesten blir till rörelse och dans. Scenen blir ett mellanrum där struktur skapar emotion och friktion. Kollisioner, bristningar, glipor. En väv av möjliga och omöjliga betydelsenivåer. Sceniskt arbete kan tänkas som ett lektrum, en frizon för tanken, en konkret arena för upptäckter och gåtor. Ett rum där tillvarons många olika språknivåer ges utrymme att spela fritt med och mot varandra.

Länkar

Läkartidningen - Teorin om spegelneuron förklarar förmågan till empati

<http://www.lakartidningen.se/07engine.php?articleId=10018>

Medkänsla börjar med att vi speglar varandra

http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/psykologi/medkansla-borjar-med-att-vi-speglar-varandra_227945.svd

Der Lauf der Dinge (1987) .

<http://vimeo.com/7198223>

The Way Things Go (German: Der Lauf der Dinge) is a 1987 art film by the Swiss artist duo Peter Fischli and David Weiss. It documents a long causal chain assembled of everyday objects, resembling a Rube Goldberg machine.

Litteratur

Bauer, Joachim, (2007) *Varför jag känner som du känner : intuitiv kommunikation och hemligheten med spegelneuronerna*, Natur och kultur, Stockholm

Cornell Peter, (1993) *Saker – om tingens osynlighet*, Gidlunds, Stockholm

Joseph Herbert, *Diderots dialog – språk och gest*, Dialoger

Limited Edition